

Denisa-Maria Frătean

Memorator

Gramatică

 RENTROP & STRATON

București 2021

CUPRINS

I. Morfologia	9
1. Substantivul	10
Felul substantivelor	10
Genul substantivelor	10
Numărul substantivelor	11
Cazurile substantivului	11
Posibilitățile combinatorii ale substantivului	14
2. Verbul	15
Clasificările verbului.....	16
Locuțiunile verbale	17
Construcțiile verbale	17
Modurile și formele verbului	18
Timpurile verbale	19
Conjugarea verbului	21
Funcțiile sintactice ale verbului	29
Posibilitățile combinatorii ale verbului	31
3. Pronumele	32
Pronumele personal	33
Pronumele de politețe	35
Pronumele reflexiv	36
Pronumele și adjectivul pronominal de întărire	37
Pronumele și adjectivul pronominal negativ	38
Pronumele și adjectivul pronominal posesiv	39

Pronumele și adjectivul pronominal demonstrativ....	41
Pronumele și adjectivul pronominal nehotărât	42
Pronumele și adjectivul pronominal interogativ	43
Pronumele și adjectivul pronominal relativ	44
Posibilitățile combinatorii ale pronumelui	46
4. Articolul	47
Articolul hotărât	48
Articolul nehotărât	49
Articolul genitival	50
Articolul demonstrativ	52
5. Adjectivul	53
Clasificarea adjectivelor	53
Flexiunea adjectivului	56
Desinențe de număr	57
Observații	58
Gradele de comparație	58
Mijloace afective de formare a superlativului absolut	60
Posibilitățile combinatorii ale adjectivului	61
6. Numeralul	62
Numeralul cardinal	62
Numeralul ordinal	63
Posibilități combinatorii ale numeralului	65
7. Adverbul	66
Clasificare	66

Gradele de comparație	67
Funcții sintactice	67
8. Prepoziția	68
9. Conjunția.....	69
10. Interjecția	70
Clasificare	70
Funcții sintactice	71
II. Sintaxa	72
1. Sintaxa propoziției	72
2. Predicatul	72
Predicatul verbal	72
Predicatul nominal	73
3. Subiectul	78
Clasificare	78
Subiectul gramatical	79
Subiectul logic	79
4. Atributul	80
Clasificare	81
Atribut adjectival	81
Atributul substantival	82

Atribut pronominal	83
Atribut verbal	84
Atributul adverbial	84
Atributul interjecțional	84
5. Circumstanțialele	85
Circumstanțialul de loc	85
Circumstanțialul de mod	86
Circumstanțialul de timp	87
Circumstanțialul de scop	88
Circumstanțialul de cauză	88
Circumstanțialul concesiv	90
Circumstanțialul condițional	91
6. Complementul	92
Complementul direct	92
Complementul indirect	93
Complementul prepozițional	94
Complementul de agent	96
Complementul posesiv	97
BIBLIOGRAFIE	98

I. MORFOLOGIA

Morfologia este partea gramaticii care studiază forma cuvântului, modificările formei și ale conținutului, valorile gramaticale exprimate prin formele cuvântului.

Morfologia urmărește cuvântul sub aspectul variației formei sale (al flexiunii) pentru exprimarea diverselor categorii gramaticale, prin opoziție cu sintaxa, care studiază combinarea cuvintelor și funcțiile pe care acestea le iau în cadrul combinațiilor, propozițiilor, frazelor.

Părțile de vorbire pot fi împărțite în două mari categorii:

FLEXIBILE

- Substantivul
- Verbul
- Pronumele
- Articolul
- Adjectivul
- Numeralul

NEFLEXIBILE

- Adverbul
- Prepoziția

- Conjuncția
- Interjecția

1. SUBSTANTIVUL

Definiție: Substantivul este partea de vorbire care se declină și denumește ființe, lucruri, fenomene ale naturii, acțiuni, stări etc.

Felul substantivelor

a. după înțeles

- comune (masă, școlar, prieten)
- proprii (Maria, Venus, Arad)

b. după alcătuire

- simple (casă, om)
- compuse (prin alăturare: zi-lumină, prin subordonare: floare-de-colț, bună-credință)

Genul substantivelor

- a) masculin – *un* la singular, *doi* la plural (un băiat – doi băieți)
- b) feminin – *o* la singular, *două* la plural (o fată, două fete)
- c) neutru – *un* la singular, *două* la plural (un tablou, două tablouri).

Numărul substantivelor

singular – denumește un obiect (elev, școală)

plural – denumește mai multe obiecte (elevi, școli)

Substantive defective de număr:

– cu forme numai la singular – singularia tantum (nume de materii, însușiri, stări sau ape, munți, persoane, locuri – grâu, var, Siret, Traian)

– cu aceeași formă și la singular și la plural (pui, tei, unchi, învățătoare, nume)

– cu forme numai la plural – pluralia tantum (unele nume de materii, nume de locuri, munți – icre, Iași, Balcani).

Substantive cu forme multiple de singular (pân-tece/pântec) sau de plural cu același înțeles (boli/boale) sau cu înțeles diferit (coarne/corni/cornuri)

Substantive colective (a căror formă de singular are înțeles de plural):

– substantive simple (primare): hoardă, herghelie, stol, turmă, trib etc.

– substantive derivate: aluniș, frunziș, țărănime etc.

Cazurile substantivului

Nominativ – are funcțiile sintactice de:

– subiect (cine? ce?): Ionel citește.

- nume predicativ (întotdeauna în relație cu un verb copulativ – cine este? ce este?): Radu este un copil bun.
- apozitie (se desparte de restul propoziției prin virgule, linii de pauză sau două puncte): Ioana, vecina, s-a mutat la București.
- atribut substantival în nominativ (care?): Medicul Ionescu îmi este prieten.

Acuzativ – are funcțiile sintactice de:

- atribut substantival prepozițional (care? ce fel de?): Apa de la munte este rece.
- nume predicativ (urmează după un verb copulativ, iar substantivul e însoțit de prepoziție): Florile sunt pentru mama.
- complement direct (pe cine? ce?): Îl întreb pe Mihai.
- complement prepozițional (de cine? de ce? la cine? la ce? pentru cine? pentru ce? despre cine? despre ce?): Vorbim despre vreme.
- circumstanțial de loc (unde? de unde? încotro?): Vine de la pădure.
- circumstanțial de timp (când? – cu sau fără prepoziții – cât timp?): A lipsit de acasă o săptămână.
- circumstanțial de mod (cum? cât? în ce fel? în ce mod?): Copiii vin în grupuri. Aleargă ca vântul.
- circumstanțial de cauză (din ce cauză? din ce pricină?): Codrul clocoti de zgomot.
- circumstanțial de scop (în ce scop? cu ce scop?): A plecat în oraș pentru cumpărături.

– apozitie: Am văzut-o pe prietena mea, pe Ana.

Genitiv – are funcțiile sintactice de:

– atribut substantival genitival (al, a, ai, ale cui?):
Intervenția colegei a fost salutată.

– nume predicativ (urmează după un verb copulativ și este însoțit de o prepoziție sau o locuțiune prepozițională de genitiv): Noi suntem contra sugestiilor.

– apozitie: Cartea băiatului, adică a lui Dani, e roșie.

Observație: Substantivele în genitiv pot îndeplini și alte funcții sintactice dacă sunt precedate de prepoziții sau locuțiuni prepoziționale, forma articulată: asupra, contra, împotriva, înapoia, deasupra, dedesubtul, în susul, în josul, în fundul etc.:

– complement prepozițional: Toți s-au ridicat contra propunerii lui.

– circumstanțial de loc: Vizitatorii se uitau în fundul peșterii.

– circumstanțial de timp: A ajuns la gară înaintea sosirii trenului.

– atribut substanțial prepozițional: Grădina din fața casei era inundată de verdeață.

Dativ – are funcțiile sintactice de:

– complement indirect (cui?): Pădurii îi lipsește cântecul păsărilor.

– apozitie: I-am dat un stilou băiatului, adică lui Mihai.

Observație: Substantivele în dativ pot îndeplini și alte funcții sintactice, dacă sunt precedate de prepozițiile: grație, datorită, mulțumită:

– circumstanțial de loc (dativ locativ): Stai locului, copile!

– atribut substantival prepozițional (care?): Câștigul datorită muncii ne-a adus multă bucurie.

– atribut substantival (cui?): Oferirea de premii olimpicilor a fost televizată (de obicei după infinitivul lung).

– complement prepozițional: Am reușit datorită Ioanei.

Vocativ – nu are funcție sintactică; se desparte prin virgulă de restul cuvintelor, indiferent de locul pe care-l ocupă în propoziție (exprimă o chemare, un îndemn): Ioana, vino afară!

Posibilitățile combinatorii ale substantivului

1. În calitate de **centru**, substantivul are adjuncții care îndeplinesc funcția sintactică de atribut:

- atribut substantival genitival, ex: Bucuria copilului e nemăsurată.
- atribut substantival prepozițional, ex: Cadoul de la vecini e surprinzător.
- atribut substantival în nominativ, ex: Orașul Sibiu e primitor.

- atribut substantival în dativ fără prepoziție, ex: Oferirea de sfaturi elevilor e necesară.
2. În calitate de **adjunct** al verbului și al adjectivului, substantivul îndeplinește funcțiile sintactice de:
- complement direct, ex: Răsfoiesc o revistă.
  - complement indirect, ex: Îi ofer prietenului meu un sfat.
  - complement prepozițional, ex: Mă gândesc la premiu.
  - circumstanțial de loc, ex: Caută cărțile în bibliotecă.
  - circumstanțial de timp, ex: Am învățat pentru examen două săptămâni.
  - circumstanțial de mod, ex: Scrie fără grabă.
  - circumstanțial de cauză, ex: E roșu de supărare.
  - circumstanțial de scop, ex: Plecăm la cumpărături.

2. VERBUL

Definiție: Verbul este partea de vorbire flexibilă în raport cu modul, timpul, persoana și numărul, care exprimă acțiuni, stări sau calități privite ca procese în derulare.

Clasificările verbelor:

a) din punct de vedere sintactic:

– **predicative:** îndeplinesc singure, la un mod personal, funcția de predicat verbal (a citi, a merge, a vedea etc.)

– **nepredicative:** leagă numele predicativ de subiect și îndeplinesc la un mod personal, împreună cu numele predicativ, rolul de predicat nominal (a fi, a deveni, a se face)

● **copulative** (a fi, când nu are sensul „a exista”, „a trece”; a deveni; a însemna; a ajunge; a se face; a ieși; a rămâne; a părea)

● **auxiliare** – ajută la formarea modurilor și a timpurilor compuse, precum și a diatezei pasive (a fi, a avea, a vrea).

b) după posibilitatea de a avea complement direct:

– **tranzitive:** care pot avea complement direct (a face, a iubi etc.)

– **intransitive:** care nu pot avea complement direct (a alerga, a fi, a merge etc.)

c) după referirea la persoană:

– **personale:** au formă pentru toate persoanele (a căuta, a citi etc.)

– **impersonale:** nu au subiect și, de obicei, au numai forma de persoana a III-a (a ploua, a ninge, a se zice etc.)

– **unipersonale:** se folosesc numai la persoana a III-a (a lătra, a măcăni, a oua etc.).

Locuțiunile verbale

- Locuțiunile verbale sunt grupuri de cuvinte care conțin în mod obligatoriu un verb, cu sens unitar și cu trăsături morfologice și sintactice specifice verbului: a avea de gând; a o lua la sănătoasa, a-și aduce aminte.

O locuțiune verbală se recunoaște dacă:

- se poate substitui printr-un singur cuvânt (a o lua la fugă = a fugi);
- înțelesul unitar este altul decât sensul fiecăreia dintre componente.

Construcțiile verbale:

– **Active:** arată că subiectul face acțiunea exprimată de verb, fără a suferi consecințele acesteia; se formează din tema verbului de conjugat, la care se adaugă terminațiile modurilor și ale timpurilor respective (a merge, a citi).

– **Passive:** arată că subiectul suferă acțiunea făcută de complementul de agent (exprimat sau subînțeles); se formează din participiul verbului de conjugat precedat de construcția verbală activă a verbului auxiliar *a fi* (a fi lăudat, a fi evidențiat).

– **Reflexive:** arată că subiectul face acțiunea și tot el o suferă; se formează din construcția verbală activă a verbului de conjugat, precedat de pronumele reflexiv în dativ sau acuzativ cu rol de marcă morfologică (a se gândi, a se spăla).

– **Impersonale:** conțin verbe care au în comun tră-sătura absenței unui subiect sau a absenței unui subiect care denumește o persoană:

a) Fără subiect:

- verbele meteorologice sau legate de momentele zilei, ex: ninge, plouă, tună, se luminează
- când se referă la denumirea unei persoane, ex: Mă cheamă Estera.
- când referirea la persoană se face printr-un complement direct sau indirect, ex: Mă doare în gât. Îmi pasă de viitorul tău.
- verbul impersonal *trebuie*

b) Cu subiect:

- expresii verbale impersonale, însoțite de un subiect exprimat prin verb la infinitiv sau verb la supin, ex: Este bine a face sport. Este ușor de criticat.
- când verbul *a fi* e urmat de substantive care denumesc stări fiziologice sau stări sufletești, ex: Mi-e foame. Mi-e sete. Mi-e frig. E noapte.
- verbe reflexive impersonale, ex: Se merge la cantină zilnic. Se narează întâmplarea de azi.

Modurile și formele verbului

Modurile personale (predicative):

– **indicativ:** exprimă o acțiune prezentată de vorbitor ca reală, sigură (lucrez, tac, culeg, fug);

– **conjunctiv**: exprimă o acțiune realizabilă, posibilă (să lucrez, să tac, să culeg, să fug);

– **condițional-optativ**: exprimă o acțiune dorită sau una realizabilă în funcție de o condiție (aș lucra, aș tăcea, aș culege, aș fugi);

– **imperativ**: exprimă un ordin, un îndemn, un sfat, o rugămintă (lucrează! taci! culege! fugi!).

Formele verbale nepersonale (nonfinite):

– **infinitiv**: exprimă acțiunea în mod general, denumește numele acțiunii; este forma de dicționar a verbului (a citi, a lucra etc.);

– **gerunziu**: exprimă o acțiune în desfășurare, fără referire precisă la momentul vorbirii; sufixele specifice de gerunziu sunt *-ând, -ind* (citind, lucrând etc.);

– **participiu**: denumește o acțiune trecută, suferită sau îndeplinită de o ființă sau de un lucru; sufixele specifice de participiu sunt *-at, -ut, -s, -t, -it, -ât* (citit, scris etc.);

– **supin**: exprimă acțiuni ce urmează să fie realizate; se formează cu ajutorul prepoziției și al formei de participiu a verbului (de mâncat, pentru citit, la cules etc.).